

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Met integere bedoelingen

Er wordt in de Gereformeerde Kerken (v) hevig gediscussieerd en veel geschreven. Dat gebeurt, zacht gezegd, niet altijd op een manier waar iedereen blij mee is. Mensen hebben soms het gevoel dat de oprechtheid van hun bedoelingen in twijfel getrokken wordt. Anderen nemen het voor hen op en wijzen op de integere bedoelingen waarmee broeder zus of zuster zo geschreven heeft. Maar die verwijzing naar iemands oprechte intenties komt vaak niet goed over bij de 'tegenpartij'.

G. Kwakkel ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - G. Kwakkel Met integere bedoelingen	407
<i>Meditatief</i> - P. Schelling In het paradijs? Ja, samen!	410
<i>Wandelen met God</i> - O.W. Bouwsma Tranen	411
<i>Uit de kerken</i>	412
<i>Kerk en muziek</i> - H. Ophoff Nut en noodzaak van certificaten voor kerkorganisten	413
<i>Lied van de week</i> - A. de Heer Liedboek voor de kerken lied 177	415
<i>Meegelezen</i> - T. Groenveld Verantwoordelijkheid	417
<i>Persberichten</i>	

Stel: iemand heeft ernstige bezwaren tegen wat er gebeurt aan de Theologische Universiteit. Hij is ongerust over iets wat een van de professoren gezegd of geschreven heeft. Hij vindt dat gevaarlijk voor de kerk. Hij uit zijn kritiek in een brief, een ingezonden stuk of een bijdrage op het internet. In zijn verontwaardiging verzucht hij: 'Ik heb altijd trouw mijn bijdrage aan de TU betaald. Maar het valt mij steeds moeilijker om daarmee door te gaan'. Stel dat ik dan zou reageren: 'Die broeder of zuster is erop uit de TU te beschadigen. Hij roept mensen op niet meer aan de TU te betalen. Hij wil mijn collega's en mij brodeloos maken'. Stel: iemand vraagt zich af of Paulus' uitspraken over het zwijgen van vrouwen in de gemeente vandaag nog dezelfde geldigheid hebben als toen de apostel zijn brieven schreef. Stel dat ik dan zou reageren: 'Het staat er toch duidelijk genoeg! Je moet je wel in heel rare bochten wringen, als je op grond van bijbelse argumenten wilt verdedigen dat vrouwen dominee of ouderling kunnen worden. Deze broeder laat zich leiden door het moderne levensgevoel, in plaats van door de Schrift. Hij

wil een verwerpelijke hermeneutiek in onze kerken invoeren, die ons afvoert van de erkenning van het absolute gezag van de Schrift'. Beide voorbeelden, die ik zojuist beschreven heb, zijn verzonnen. Ik heb ze niet ontleend aan een artikel in een of ander blad, een stuk op een webpagina of een brief die de redactie van *De Reformatie* ontvangen zou hebben. Voorbeelden van dergelijke reacties, waarin aan iemand kwalijke bedoelingen toegeschreven worden, zijn best te vinden. Maar ik heb er bewust van afgezien zo'n voorbeeld weer te geven. Als ik dat wel gedaan zou hebben, zou allicht alle aandacht

ren, maar het gebeurt wel: dat mensen erop uit zijn de kerk kapot te maken. Niemand is van zichzelf boven die verleiding verheven. Daarom is het begrijpelijk, dat soms de gedachte bij je boven komt dat iemand zich door verkeerde bedoelingen laat leiden. Of het goed is zoiets te denken, is zeer de vraag. Maar aan gedachten die zomaar bij je boven komen, kun je weinig doen. Het wordt heel anders, wanneer ik die gedachten ga uiten. Het wordt zeker anders, wanneer ik zulke gedachten op papier ga zetten. Of wanneer ik ze laat circuleren op het internet. Dat kan niet. Dat mag niet.

alle zonden die in de wereld bestaan, kunnen ook door kerkleden bedreven worden

uitgaan naar het voorbeeld. De discussie zou dan verder gaan over de vraag of het voorbeeld terecht is of niet. Dat wil ik niet.

Ik heb er ook bewust voor gekozen, de reacties in de ik-vorm te beschrijven. Het gaat mij er namelijk niet om zonden bij anderen aan te wijzen en zelf buiten schot te blijven. Misschien zijn er mensen bij wie het nooit in het hoofd opkomt om aan anderen verkeerde intenties toe te dichten. Die mate van volmaaktheid heb ik niet bereikt. De verleiding om te twijfelen aan iemands oprechtheid is mij zeer wel bekend.

Verkeerde bedoelingen bestaan

Verzonnen voorbeelden dus. Maar wel voorbeelden van reacties die zo niet geuit mogen worden. Door mijzelf niet, maar ook niet door anderen.

Komen verkeerde bedoelingen dan niet voor onder ons? Is het echt ondenkbaar dat iemand de TU zou willen beschadigen? Vind je mensen die het gezag van de Schrift willen ondermijnen alleen in andere kerken dan de onze? Zijn wij daar immuun voor?

Natuurlijk niet. Alle zonden die in de wereld bestaan, kunnen ook door kerkleden bedreven worden. Meelevende gereformeerd-vrijgemaakte broeders en zusters zijn vatbaar voor alle soorten zonde. Wat dat betreft, is niets onmogelijk of ondenkbaar. Het zou absoluut niet mogen gebeu-

Geen oordeel over verborgen dingen

Het kan dus wel voorkomen, maar ik mag het toch niet ventileren. Waarom is dat zo?

Dat is in de eerste plaats, omdat iemands bedoelingen een zaak zijn van zijn of haar hart. En daar kunnen wij mensen niet inkijken. Dat kan God alleen. Hij is de enige die hart en nieren kan toetsen.

Zie Jeremia 17:9-10:

Niets is zo onbetrouwbaar als het hart, onverbetterlijk is het, wie zal het kennen?

Ik, de HEER, ben het die het hart doorgrondt, die nieren toetst, die ieder naar zijn levenswandel beloont, aan ieder geeft wat hij verdient.

de kerk oordeelt niet over de verborgen dingen

Vandaar dat in de kerk vanouds de regel geldt, dat wij niet oordelen over iemands hart. In het Latijn: *ecclesia de intimis non iudicat*. Oftewel: de kerk oordeelt niet over de verborgen dingen, die schuilgaan in iemands hart. De kerk is geroepen om tucht te oefenen. Maar die tucht kan alleen gaan over wat iemand van zichzelf laat zien in zijn woorden of in zijn daden. Een oordeel over de verborgen bedoelingen die leven in iemands hart kan ik als mens niet

vellen. Dat oordeel komt mij niet toe.

In de tweede plaats: als ik wel zo'n oordeel vel, kan dat oordeel niet anders dan op vermoedens gebaseerd zijn. Dat draait er heel snel op uit, dat ik iemand 'lichtvaardig en onverhoord' veroordeel. Als ik zo'n oordeel uit, voldoe ik niet aan de opdracht dat ik 'de eer en goede naam van mijn naaste zoveel ik kan verdedig en bevorder'. Met andere woorden: ik kom in strijd met het negende gebod, zoals dat uitgelegd wordt in Zondag 43 van de Heidelbergse Catechismus.

Nu zijn het negende gebod en Zondag 43 al vaak ter sprake gebracht in artikelen over de manier waarop er onder ons gediscussieerd wordt.

Daarom stip ik dat nu alleen maar even aan en ga meteen door met mijn volgende punt. In de derde en laatste plaats zou ik willen wijzen op een belangrijke regel over de manier waarop wij op onze medemensen dienen te reageren. Het is een regel over het geven van *feedback*, die ik bij een teamtraining heb opgedaan en die ik heel inzichtgevend vond. De regel houdt in, dat *feedback* altijd moet gaan over iemands zichtbare gedrag. Met andere woorden: als ik iets wil zeggen over het gedrag van een teamgenoot, moet dat altijd gaan over iets wat iedereen kan zien. Dus over wat iemand zegt, wat hij doet of de houding die hij inneemt. Maar nooit over iemands bedoelingen.

Natuurlijk heb ik vaak vermoedens over dat waar iemand op uit is. Die vermoedens kunnen raak geschoten zijn. Zij kunnen ook onjuist zijn. Maar ook al ligt het er volgens mij duimendik op wat iemands bedoelingen zijn, het blijft mijn interpreta-

tie van zijn gedrag. Het is nooit iets wat ik met mijn blote ogen kan zien of met mijn oren kan horen.

Over iemands bedoelingen mag ik vragen stellen. Als ik dat maar doe aan het juiste adres: bij de persoon zelf. Maar als ik reageer op wat iemand zegt of schrijft, moet ik van zijn bedoelingen afblijven. Ik moet me, net als in de kerkelijke tucht, strikt houden aan hoe iemand zich in zijn leer of leven, dus in wat hij zegt of doet, openbaart. Daarop kan

ik iemand aanspreken. Dan loop ik ook niet het risico dat ik iemand onrecht aandoe. Of het risico dat mijn 'tegenpartij' zich miskend voelt en dus niet meer openstaat voor wat ik wil zeggen

Plicht tot verdediging

In de kerk mag ik geen oordeel uitspreken over iemands verborgen bedoelingen. Ik mag de integriteit van mijn broeder of zuster niet openlijk in twijfel trekken. Als ik het met iemand oneens ben, moet ik ervan uitgaan, dat zijn bedoelingen goed en oprecht zijn. Dat eist het oordeel van de liefde van mij. Dat moet ik volhouden, tenzij er duidelijke bewijzen van het tegendeel zichtbaar worden. Dan kan ik dat aan de orde stellen. Maar altijd alleen op grond van wat iedereen kan horen of zien.

Maar wat moet je dan doen, wanneer een ander toch jouw bedoelingen in een kwaad daglicht stelt?

Uiteraard heb je dan het recht om jezelf te verdedigen. Liever nog: anderen hebben de plicht om het voor jou op te nemen. Zij mogen en moeten voor jou gaan staan. Zij moeten getuigen van jouw oprechtheid, zoveel als zij kunnen.

Die anderen kunnen natuurlijk ook niet in het diepst van jouw hart kijken. Misschien is dat een van de redenen waarom een pleidooi voor iemands integere bedoelingen niet altijd overkomt. Maar er is ook een andere reden waarom mensen zich daarmee niet tevreden laten stellen. Integere bedoelingen zijn namelijk fundamenteel voor onze omgang met elkaar. Niet minder, maar ook niet meer dan dat.

Niet minder dan fundamenteel

Integere bedoelingen zijn niet minder dan fundamenteel voor onze omgang met elkaar, in de kerk en in de pers. Mensen laten zich door verkeerde bedoelingen leiden. Ook in de gemeente van Christus komt dat voor. Tegelijk blijft het te gek voor woorden, dat het gebeurt. Daarom moet ik, wanneer ik iets ga zeggen of op iemand ga reageren, mijzelf eerst een paar vragen stellen. Waarom wil ik dit gaan zeggen? Wat beoog ik met het schrijven van deze kritische reactie? Ben ik er echt op uit God hiermee te dienen? Wil ik echt iets bijdragen aan de onderlinge

opbouw en liefde in de kerk van Christus? Of laat ik mij bijvoorbeeld leiden door angst? Voel ik mij onveilig bij wat broeder zus of zuster zo schrijft? Zie ik hem of haar als een lastpak, waar ik maar het liefst van

gen of schrijven waarmee ik geen recht doe aan Gods Woord. Niet voor niets heeft de Engelse dichter T.S. Eliot ooit eens gezegd: 'O God, bewaar mij voor de mensen met voortreffelijke bedoelingen en

bewaar mij voor de mensen met voortreffelijke bedoelingen en onzuivere harten

af zou zijn?

Als dat laatste het geval is, is de kans groot dat ik me sterk ga maken door aan mijn broeder of zuster onoprechte bedoelingen toe te kennen. Maar dan heb ik hem of haar in feite al afgeschreven. In plaats van met alle macht te proberen hem of haar mee te nemen naar de dag van Christus, ben ik als het ware op Gods troon gaan zitten. En het klimaat in de kerken heb ik verziekt.

Niet meer dan fundamenteel

Integere bedoelingen zijn fundamenteel voor onze omgang met elkaar, maar ook niet meer dan dat. Een fundament is absoluut noodzakelijk om een gebouw neer te kunnen zetten. Het gebouw van onze omgang met elkaar kan niet zonder het fundament van oprechte bedoelingen en vertrouwen in elkaar. Maar op een fundament alleen kun je niet wonen.

Daarom is het te begrijpen dat gemeenteleden niet tevreden zijn, wanneer zij alleen maar te horen krijgen: 'U hoeft niet te twifelen aan de integere bedoelingen van professor zus of dominee zo. Wij kunnen er voor instaan, dat hij met heel zuivere intenties geschreven heeft'. Terecht zeggen zij dan: 'Alsof dat niet meer dan normaal is! Het zou toch diep droevig zijn als het anders was! Alsof wij het bijzonder moeten gaan vinden dat mensen in de kerk werken en schrijven vanuit oprechte bedoelingen!'

Als iemand dat zegt, heeft hij een punt. Natuurlijk, dat rechtvaardigt niet het in twijfel trekken van iemands intenties. Maar zo iemand zegt wel terecht, dat wij er met goede bedoelingen alleen niet zijn. Ook met de beste intenties kan ik heel verkeerd bezig zijn. Ik kan er volkomen integer op uit zijn de gemeente te dienen en toch iets zeg-

gen een onzuiver hart' (in het Engels: *excellent intentions and impure heart*). De integriteit van mijn bedoelingen is niet voldoende om mijn woorden of daden te rechtvaardigen. Natuurlijk maakt het verschil of je iets met goede of met kwade intentie doet. Maar een verkeerde daad die voortkomt uit een oprechte bedoeling, blijft een verkeerde daad. En een dwaling die bedacht wordt met de serieuze intentie de gemeente verder te helpen, blijft een dwaling. Daarom kunnen wij er in ons onderling gesprek niet mee volstaan de integere bedoelingen van iemand te onderstrepen. Van die oprechte bedoelingen gaan wij uit. Wij mogen alleen oordelen over wat iemand laat zien of horen, niet over iemands verborgen intenties. Maar dat betekent tegelijk, dat daar het gesprek over moet gaan: over wat iemand doet, zegt of schrijft.

Als je alleen oordeelt over wat iedereen kan zien of horen, kan het gesprek ook in de goede zin van het woord zakelijk verlopen. Dan is er ruimte voor emoties. Maar er wordt niet op de persoon gespeeld, noch in de aanval, noch in de verdediging. Laat de persoon over wie je schrijft je niet steeds voor ogen zweven. Concentreer je op de inhoud van wat hij of zij gezegd heeft. Misschien is dat wel een goede vuistregel voor mij en anderen, als wij weer gaan schrijven over iets wat onze verontwaardiging oproept.

Prof. dr. Gert Kwakkel doceert Oude Testament aan de Theologische Universiteit te Kampen.

In het paradijs? Ja, samen!

‘Ik verzeker je: nog vandaag zul je met Mij in het paradijs zijn.’

Lucas 23 : 43

P. Schelling ■

We mediteren in de zogenaamde lijdensweken. ‘Leer mij, o Heer, uw lijden recht betrachten’ hoorden we een dichter al een keer zingen. Een andere dichter ging nog dichterbij: ‘Als ik in gedachten sta bij het kruis van Golgotha’... Een vroom versje, zeiden we vroeger. Maar ach, in onze tijd staat de mens met zijn gevoel wat meer in de aandacht. En zouden we er veel minder van worden als we het eens toelieten bij onszelf? Er zijn van die tere, ontroerende momenten in die uren van het sterven van onze Heiland!

Neem nu dat gesprekje met een van de mede gekruisigden. Ga daar in gedachten nou maar eens even bij staan.

Het is daar op die kale Schedelplaats even buiten Jeruzalem doorgaans beklemmend stil. Je houdt je als voorbijgangers en toeschouwers ook wel koest bij zo’n verschrikkelijk drama. Des te bitterder zijn de woorden die af en toe de stilte verbreken. Giftige hoon klinkt er uit de mond van de leiders van het volk. En hun quasi bijbelvaste sarcasme - ze kennen psalm 22 heel goed! - werkt aanstekelijk: de Romeinse soldaten doen ook een duit in het zakje. En of het nog niet genoeg is: een van de mede gekruisigden is belanghebbende: ‘Je bent toch de messias? Red jezelf dan en ons erbij!’ Wat een sfeer op de executieplaats van deze drie mensenkinderen, van wie die Ene, de middelste, voor allen aan het sterven is! Maar dan horen we ineens een ander geluid. De andere man naast de Rabbi van Nazaret neemt het woord en spreekt op verwijtende toon de spotter aan. ‘Man, heb jij nu nog geen ontzag voor God nu je hier op dezelfde manier hangt dood te bloeden? En wij krijgen ons verdiende loon, maar hij heeft niets onwettigs gedaan!’ Kijk, de situatie heeft kennelijk in hem wel ontzag voor de Here losgemaakt, en in dat licht bekijkt hij ook zijn buurman met andere ogen. Hij zal de Heiland misschien zelf wel eens hebben horen en zien optreden, of minstens over Hem hebben gehoord. En nu hangt hij hier nota bene naast deze indrukwekkende Man, die zojuist voor zijn beulen bad: ‘Vader, vergeef het hun...’ Hij moet de Messias van God zijn, die hier hoe dan ook op weg is naar zijn koninklijke heerschappij. En misschien is er dan voor hemzelf ook nog redding. ‘Jezus, denk dan aan mij alstublieft.’ Een mens in doodsnood grijpt zijn laatste strohalp. Maar in vertrouwen - de Geest van Christus zal het hem gegeven hebben. Wat een ontroerend moment - we staan er in gedachten bij.

Maar nu Hij om wie het ons per slot te doen is nu we daar in gedachten staan. Hij heeft al die satanische gal over zich heen gekregen, maar hoort ineens ook deze

stem naast zich. En Hij antwoordt. Al is Hij bijna gebroken, Hij is zijn oude gezaghebbende toon niet kwijt: ‘Voorwaar, voorwaar... Ik verzeker je, man, nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn.’ Ja, Hij is bevoegd om te beslissen over de entree in het paradijs. Het paradijs? De man had het toch over een koninkrijk? Ja, maar hier merken we hoe aards dat koninkrijk uit de hemel ook is. Zingen we niet ‘Heel de wereld zijn gebied’? Wel, als het zover is, dan is die wereld een paradijs als de Hof van het begin.

Straks, als het zover is. Ja, maar nu is dat paradijs er al, bij de Vader, die het te zijner tijd uit de hemel zal laten neerdalen voor ons. En in dat nu al aangevangen paradijs bij de Vader mag jij vandaag nog delen. Zo denk Ik in mijn barmhartigheid niet maar straks, maar nu aan jou, nu je Mij als je Redder hebt aangeklampt. En wat nog het meest opvalt in dit heel directe contact van de Heiland met zijn buurman is die klank van hartelijke gemeenschap in zijn woorden. De verschrikkingen van hun executie schiepen een band, maar die kon gemakkelijk in sarcasme omslaan, merkten we bij de ander. Maar het heil, de redding, de overwinning schept een band van echte gemeenschap. Een band waarin je samen van de weelde van God geniet. ‘Vandaag nog, man, bij de Vader in het paradijs, jij en Ik samen!’

En wij, we staan er in gedachten bij en horen het Hem eeuwen later nog zeggen door zijn Geest die Lucas inspireerde om het op te schrijven.

Wij hangen niet aan een kruis naast Hem. Maar langs Gods eigen weg met ons leven werden we in zijn nabijheid gebracht - aan Hem door de Vader gegeven, zoals Hij dat ooit zelf zei -, net als die boef naast Hem. En net als hem neemt Hij ons in die hartelijke gemeenschap op die heel zijn spreken en doen kenmerkt. Toen en nu.

Van Kajafas’ ijskoude logica en Paulus’ bloedwarmer appèl kennen we het hart van het evangelie: ‘Eén voor allen’. En voor zover ‘allen’ misschien nog wat afstandelijk is, komt dat evangelie vlakbij voor zo’n man, wiens naam we niet eens kennen, zodat we zo vrij mogen zijn de onze daar in te vullen, wij die net als hij ons leven in deze Heiland bergen.

Wat een uitzicht: in het paradijs van de Vader straks! Ja, maar samen met Hem!

Ds. Pieter Schelling is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te 's-Hertogenbosch.

Tranen

wandelen met God

Psalm 119 is een bijna eindeloos lied. De een vindt dat het allemaal hetzelfde is, de ander ontdekt er echt de vreugde van de wet in. Het is niet zo eenvoudig een hele psalm als deze in je op te nemen of te bespreken op een bijbelstudieavond.

O.W. Bouwsma ■

Om te weten is wel aardig (zoals je in oude vertalingen nog tegen komt) dat het een bijbelse a.b.c. psalm is: de indeling volgt de letters van het hebreeuwse alfabet. Zo zou je hem misschien ook het beste kunnen lezen: per afdeling.

Laatst zongen we een paar verzen uit Psalm 119. Het was vers 51:
*Toon aan uw knecht uw lichtend aanzicht,
Wijs mij de weg van uw verordeningen.
Al mijn gedachten zijn op U gericht
Ik voel de tranen naar mijn ogen dringen,
wanneer ik zie hoe men uw wet ontwricht
en niet meer gaat waar onze vaad'ren gingen.*

Andere wegen

En ik dacht: meen ik wat ik zing?
Ervaar ik dat ook zo, die tranen?
De situatie herkennen we wel. Ook wij zeggen dat tegen elkaar: in wat voor land leven we toch! En sinds de jongste kabinetsformatie staan plotseling weer een heel aantal items op ons netvlies, die voor ons besef juist dat raken: dat mensen niet meer gaan waar onze vaad'ren gingen: abortus, euthanasie, huwelijk tussen mensen van gelijk geslacht...
Is dat erg? Er is zoveel veranderd en lang niet altijd ten kwade. Integendeel, op allerlei manieren delen wij in de veranderingen die de laatste eeuw er zijn geweest en we zijn in ongelooflijk veel opzichten echt kind van onze tijd geworden. Met plezier, meestal; laten we eerlijk zijn. Het pad der vaad'ren gaan wij ook in veel opzichten niet meer, omdat het landschap veranderd is en andere wegen zijn aangelegd. Je kunt die paden soms niet eens meer herkennen, laat staan begaan. Andere

wegen zijn definitief ingeslagen. Je kunt er om treuren, maar zo staan de zaken.

Tegenstellingen

Maar toch: die tranen in mijn ogen!
In die psalm gaat het daar niet alleen over.

Er worden steeds weer sterke tegenstellingen gemaakt.

Zo ook in deze afdeling. Het gaat van hoog naar laag.

Vers 129 (Strofe Pé) zet hoog in: uw richtlijnen zijn voor mij een wonder en daarom volg ik ze met heel mijn hart...

Vers 136 eindigt in de diepte: beken van tranen vloeien uit mijn ogen, want uw wet wordt niet onderhouden.

Ik maak me sterk dat velen die dit te zingen krijgen, even moeten slikken. Tranen?

Dat is toch wel rijkelijk overdreven en sentimenteel gezegd. Dichterlijk...

En toch: wat doet het je als je je realiseert dat het leven van talloze mensen zoveel gelukkiger kon zijn als ze bereid waren het Woord in hun leven open te laten gaan!

Opgetogen

Die tranen... wellicht is het inderdaad dichterlijk overdreven neergezet.

Oosterse beeldspraak.

Maar het zette mij in elk geval aan het denken: ik kan wel een hoop kritiek hebben op de samenleving; op wat er zich daar allemaal afspeelt; ik kan er misschien wel om huilen als het plotseling heel dicht bij komt... maar ben ik er daar mee?

Hoe leef ik zelf uit die wet, dat woord van God? Hoe opgetogen zijn we nog over het feit dat God zich

aan ons laat kennen, zijn woorden gaf, zijn wetten om naar te leven? En hoe laten we ons persoonlijk leiden door Gods barmhartigheid die juist ook zo duidelijk in zijn wet aan het licht komt?

Zijn Gods richtlijnen voor u en voor jou nog steeds een wonder?

Volg je ze met heel je hart?

Ik ben bang dat er ook in ons eigen leven een voortdurende slijtageslag plaatsvindt. We willen het zelf nog wel goed, maar tranen om wat er om ons heen gebeurt...

En tegelijkertijd zijn we wellicht wel goed in het vertellen van hoe het zou moeten, maar komen we ook in beweging als het gaat om hulp te bieden aan anderen, die God niet kennen en in de nood van hun bestaan dreigen te pletter te lopen? Kinderen die verwaarloosd worden, misbruikt...

Meisjes die ongewenst zwanger raken...

Jongens die ongewenst zwanger maken...

Ouderen die hun eind zien naderen en geen perspectief meer hebben behalve de dood en dus kiezen voor hun eigen einde...

Mensen die hun geaardheid omzetten in vormen van duurzaamheid, omdat ze zo zichzelf kwijt kunnen...

En dan houd ik het alleen nog maar op die zaken, die weer zo duidelijk voor het voetlicht staan.

Treuren kunnen we allemaal over het feit dat zo Gods wet niet wordt onderhouden.

Want dat dat zo is, is helder. Wie zou daarover niet treuren?

In een samenleving waar God gemarginaliseerd is, kun je niet anders verwachten.

Hoe goed zou het zijn als ook het evangelie dat we kregen en willen

doorgeven een nog veel sterker sociaal gezicht kreeg in diezelfde samenleving. En dat de hulp die mensen als wij bieden ook duidelijk zou verwijzen naar God, de Wetgever. De Woordgever.
De Barmhartige...

Voorop lopen

Er gebeurt heel wat. Dat is waar. Dat is geweldig en aansprekend.

En tegelijk zullen we onze kansen moeten blijven benutten.

Er wordt weer een beroep op de kerken en de kerkleden gedaan, vanuit onze lands- en stadsbestuurders. Een beroep tot zorg, daadwerkelijk en draagkrachtig. Waarom zouden we niet voorop gaan lopen?

Handen uit de mouwen steken - méér en meer gericht naar buiten - zou wel eens een groter

effect op de samenleving kunnen hebben dan wij denken. Staan onze broeders en zusters uit de eerste eeuwen daar nog steeds niet om bekend? En is het zo niet gegroeid, die gemeenschap van en rond Jezus Christus? Ja, die van de heiligen?

Tranen... laat ze er vooral zijn. Want er is veel om te huilen.

Tegelijkertijd: waar het licht van Gods gelaat over ons schijnt, komt ook genade en barmhartigheid los. Sociale actie hoeft geen vreemde eend in onze gereformeerde bijt te zijn. Zet God in Jezus Christus maar centraal: hoe praktisch wordt het dan niet!

Ds. Oeds Bouwsma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Gouda.

uit de kerken

Middelburg - beroepen: E.J. Sytsma te Gent

Ridderkerk - beroepen en beroep aangenomen: A.S. de Vries te Curaçao, die bedankte voor Gramsbergen en Roden.

Bunschoten-West - bedankt voor beroep: G.J. Slotman te Dalfsen

HOOFDREDACTEUR:

Prof. Dr. B. Kamphuis

EINDREDACTEUR a.i.:

Dr. A.L. Th. de Bruijne

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Dr. E.A. de Boer, Prof. dr. S. Griffioen,
Drs. I.D. Haarsma, Prof. Dr. G. Kwakkel,
Drs. B. Luiten, J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, J.M. de Jong, Ds. G. Riemer,
Dr. J. Smelik, Drs. H. Veldman

BESTUURSLEDEN STICHTING

DE REFORMATIE:

A. Verhoeff (voorzitter),
Drs. B. Bos (secretaris),
F.H. Haveman (penningmeester)

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN

ADVERTENTIES:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

€ 49,95 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 130,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-
rom verkrijgbaar bij de Chr.
Blindenbibliotheek voor blinden
en slechtzienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

Nut en noodzaak van certificaten voor kerkorganisten

kerk en muziek

Op zaterdag 23 juni heeft de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici (VGK) kerkelijk orgelspelexamens voor kerkorganisten georganiseerd. De VGK organiseert al jaren deze examens en er blijkt in toenemende mate belangstelling voor te bestaan. Opvallend is dat vooral veel jonge organisten aan deze examens deelnemen. In dit artikel wil ik iets over nut en inhoud van deze examens schrijven.

H. Ophoff ■

In de loop der jaren is er nogal wat veranderd voor de kerkorganist in de Gereformeerde kerken vrijgemaakt. Nog maar 10 jaar geleden was het voor een kerkdienst begeleiden nog voldoende om de 150 Geneefse psalmen en een beperkt aantal 19de-eeuwse gezangen te kunnen spelen. Het was zelfs zo dat een minder bedreven organist zich door de gemeente op sleeptouw kon laten nemen. Zolang de melodie maar bekend was en de organist het tempo goed wist bij te houden, ging dat zonder veel problemen.

Maar in de afgelopen 10 jaar heeft de organist een zwaardere taak gekregen. Met de komst van de nieuwe gezangen is niet alleen de hoeveelheid melodieën fors uitgebreid, maar vooral ook de diversiteit aan melodietypen. Elk melodietype vraagt om een andere benadering van begeleiden, o.a. wat tempo en harmonisatie betreft. De verscheidenheid aan melodietypen is niet gering. Een kerkorganist moet anno 2007 een flinke muzikale bagage hebben om liederen te kunnen begeleiden die dateren uit het begin van de Middeleeuwen tot heden. Niet slechts het kunnen spelen van de noten is voldoende voor een goede kerkorganist, ook enige kennis over de herkomst van melodieën is vaak nodig om de gemeentezang in goede banen te leiden.

De praktijk wijst uit dat onbekende melodieën al een stuk eenvoudiger worden als ze in het juiste tempo en in een juist klankidoom worden gespeeld. Daarvoor moet de organist een behoorlijke muzikale ontwikkeling genoten hebben.

Tijdens cursussen voor kerkorganisten, die regelmatig o.a. door de VGK georganiseerd zijn, geven sommige organisten aan met hun

handen in het haar te zitten; ze ervaren het zich eigen maken van de grote hoeveelheid nieuwe gezangen als een zware opgave. Een deel van hen kan de ontwikkelingen niet (meer) bijbenen. Ze haken binnenkort af of zijn reeds afgehaakt. Op sommigen van hen wordt druk uitgeoefend te blijven spelen omdat er anders niemand in de gemeente is die hun taak kan of wil overnemen. Het komt wel voor dat er in zo'n geval in overleg met de predikant een lijst van liederen wordt samengesteld waarop vermeld staat welke gezangen voor die organist goed speelbaar zijn en welke meer voorbereiding vragen of soms helemaal niet opgegeven kunnen worden. Een goede oplossing.

Bij een ander deel van de organisten zou bijscholing het probleem kunnen verkleinen. Gebrek aan kennis - en niet zozeer aan technische vaardigheden - is veelal de oorzaak.

In die gevallen is een cursus 'kerkelijk orgelspel' aan te bevelen. Er zijn momenteel cursussen voor kerkorganisten die 'op maat' worden gegeven. Een team organisten, al dan niet via de orgelcommissie o.i.d., kan een dergelijke cursus voor (toekomstige) organisten aanvragen bij de Vereniging van Gereformeerde Kerkmusici (VGK) of het Steunpunt Liturgie. Zie daarvoor op www.eredienst.com.

Examens niveau A en B

Soms worden deze cursussen aangegrepen om organisten wegwijs te maken in het traject naar een kerkelijk orgelspelexamen. De onderwerpen, die tijdens de cursus worden behandeld, sluiten nauw aan bij deze examens. Al vele jaren organiseert de VGK kerkelijk orgelspelexamens voor (aanstaande) organisten. Op

www.eredienst.com

twee niveaus kan men 'proefspelen' en certificaten halen.

Niveau A, waaraan dus certificaat A is verbonden, is een basisniveau. Dit betreft vooral een examen waarin het spelen centraal staat en er slechts een beperkte hoeveelheid theorie gevraagd wordt. Organisten op dit niveau moeten in staat zijn een kerkdienst te kunnen begeleiden.

Men moet alle psalmen en gezangen kunnen spelen. Ongeveer een maand voor het examen levert de kandidaat een door hemzelf samengestelde lijst in waarop (slechts) 15 psalmen en 15 gezangen moeten staan, een bescheiden hoeveelheid orgelliteratuur en wat uitgebreidere koraalbewerkingen of koraalvoorspelen.

Deze lijst met werken moet door de kandidaat worden voorbereid. De examenjury maakt daaruit een selectie (speelduur plusminus een half uur) en geeft die ruim een week voor het examen aan diegene door. Een opmerking die meerdere kandidaten naar aanleiding van het afleggen van een examen maakten is, dat de moeilijkheidsgraad best meevalt maar dat de hoeveelheid muziek wel aan de forse kant is. Dat is in overeenstemming met de gedachte achter de examens, want wie regelmatig speelt tijdens kerkdiensten, zal toch een redelijke voorraad muziek voor het grijpen moeten hebben.

Naast niveau A kent de VGK ook niveau B waarop men examen kan doen. Dat niveau is aanzienlijk hoger. Er wordt naast een muzikale bagage, ook grotere speelvaardigheid en flink wat theoretische kennis gevraagd. Ter illustratie: in sommige gemeenten maakt men onderscheid tussen hoofdorganist en hulporganist. In dat geval zou een certificaat A voor een hulporganist kunnen gelden en certificaat B voor een hoofdorganist.

Naast het voordeel dat de organisten kunnen hebben van dit examen, zijn de certificaten ook voor de kerken (kerkenraden) zinvol. Kerkenraden zeggen vaak (en terecht) dat zij niet deskundig zijn om te beoordelen of een organist voldoende onderlegd is om de gemeentezang verantwoord te kunnen begeleiden. Een organist die een certificaat heeft behaald, kan aantonen dat hij voldoende capabel is om 's zondags te spelen. Er zijn inmiddels al vrij veel kerken die van de organisten verlangen dat ze een certificaat hebben of daarvoor studeren, voordat zij een (definitieve) aanstelling krijgen. Op deze manier kan een kerkenraad het zijne bijdragen om te voorkomen dat de gemeentezang nadelig beïnvloed wordt door organisten die niet op hun taak berekend zijn.

Lange tijd stonden velen binnen de kerken argwanend tegenover kerkelijk orgelspelexamens. Spelen was vooral een zaak van gevoel en behoefte of kon niet door een commissie beoordeeld worden. Wat in de harmonie/fanfare-opleiding al jaren een praktijk was, namelijk eerst een diploma halen alvorens men toegela-

ten wordt tot het orkest, was onder organisten een nagenoeg onbekend verschijnsel. Gelukkig is deze antihouding steeds meer op zijn retour. Vooral onder de jongere generatie (toekomstige) organisten is enthousiasme te bespeuren voor het doen van een kerkelijk orgelspelexamen. Met name het doelgericht werken naar een examen blijkt al een enorme stimulans te zijn bij orgelstudie. Als dat dan ook nog beloond wordt met een certificaat is de voldoening groot. Zowel bij de organist zelf als bij de gemeente waarin hij of zij speelt.

De examens in juni zullen worden gehouden in de Rehobothkerk te Utrecht. Opgave uiterlijk voor 15 mei. Een door de kandidaten zelf samen te stellen lijst moet uiterlijk op 1 juni binnen zijn bij: examens@eredienst.com Geïnteresseerden kunnen voor informatie terecht bij www.eredienst.com/examens. Daar zijn ook de examen-normen te vinden. Verdere informatie kunt u krijgen via: examens@eredienst.com

Henk Ophoff is cantor-organist van de Gereformeerde Kerk te Dalfsen, redactielid van het VGK-blad EREDienst en coördinator van de examens voor de VGK-certificaten A en B.

PERSBERICHT

Vespers in Zuidhorn

In de **Gereformeerde Kerk 'De Rank' te Zuidhorn** worden **vanaf 7 maart tot en met 11 april** elke woensdagavond een vesper (avondgebed) gehouden van **19.45-20.15 uur**.

De vespers hebben steeds eenzelfde, sobere opzet: opening – psalmengebed – lezing & lied – gebeden – avondlied. Het 'psalmengebed' houdt in: het lezen of zingen van één of meer psalmen. De psalmen kunnen gezongen worden op de bekende melodieën, maar ze kunnen ook onberijmd uitgevoerd worden. Het onderdeel 'gebeden' eindigt steeds met een stil gebed (daarin kan iedereen zijn persoonlijke beden tot God richten) waarna het Onze Vader volgt als samenvatting van alle gebeden. Elke vesper wordt besloten met een avondlied.

U bent van harte welkom op woensdag 21 maart en volgende (19.45 uur tot 20.15 uur).

Liedboek voor de kerken lied 177: 'Leer mij, o Heer, uw lijden recht betrachten'

lied van de week

Het lied van de week voor zondag 25 maart zal velen bekend zijn. Het is een van de liederen uit de reeks van 255, gepresenteerd in de zogenaamde 'proefbundel' en sindsdien wordt het graag gezongen in de weken voor Pasen. De synode van Amersfoort-Centrum van 2005 gaf het lied nu ook vrij voor gebruik in eerste lezing.

A. de Heer ■

'Leer mij, o Heer, uw lijden recht betrachten', 177 uit het *Liedboek voor de kerken*, is een vertaling van het Duitse 'Herr, stärke mich, dein Leiden zu bedenken' van Christian Fürchtegott Gellert (1715-1769). Gellert was een van de zonen van een predikantsechtpaar uit Hainichen (Saksen). Hij kreeg de kans te studeren aan de universiteit van Leipzig en rondde die studie af met een dissertatie over de *fabel*. In 1751 werd hij zelf hoogleraar. ('Moral' en wel-sprekendheid). Gellert verkreeg nog bij zijn leven grote bekendheid als leraar, dichter en schrijver en hij werd een van de meest gelezen auteurs van de Duitse 18de eeuw.

In 1757 verscheen Gellerts bundel *Geistlichen Oden und Lieder*. De liederen uit deze uitgave deden het goed en werden overgenomen in andere bundels, ook die uit het buitenland.

Verlichting

Gellerts *Geistliche Oden und Lieder* wordt gezien als een van de eerste kenmerkende liedbundels van de Aufklärung of Verlichting. Gellerts werk markeert de overgang van een tijd waarin het Duitse piëtisme hoogtij vierde (naast overigens de strenge Lutherse orthodoxie) naar de tijd van de Verlichting. Kenmerkend voor het nieuwe religieuze lied van deze tijd is grote aandacht voor schepping en kosmos en God de Schepper (voortkomend uit de snelle ontwikkelingen in de natuurwetenschap). Daarbij komt de aandacht voor het overdenken en overleggen, voor deugd en eerzaamheid (voortkomend uit de nadruk op het verstand en het menselijk vermogen om gebeurtenissen, zaken e.a. te beheersen en te doorzien).

In zijn voorwoord bij de *Geistliche Oden und Lieder* gaat Gellert in op de belangrijke plaats van poëzie in het geestesleven. Poëzie is bij uitstek geschikt, zo zegt hij, om de verbeeldingskracht te stimuleren en het verstand aangenaam bezig te houden, het denken makkelijker te maken,

en het hart in beweging te zetten door allerlei emoties op te roepen. En, zo gaat hij verder, het is de plicht van de dichter om deze kracht van de poëzie voornamelijk aan de waarheid en de emoties van de religie te wijden.

Gellert onderscheidt in zijn bundel twee typen teksten, namelijk 'Lehroden' en 'Oden für das Herz'. De bedoeling van het eerste type gedicht is duidelijk, met de tweede wil hij de taal van het hart laten klinken, 'die lebhaftige, gedrungne, feurige und doch stets verständliche Sprache', ze moet alles laten voelen wat in de religie verheven is en wat de mens daarin kan beroeren.

Tekst

'Herr, stärke mich, dein Leiden zu bedenken' is een van de 'Oden für das Herz'. In 10 strofen neemt Gellert de lezer en zanger mee in het overdenken van Christus' lijden: hij was God en mens, gebogen onder Gods gericht. Gellert laat niet toe dat de lezer toeschouwer blijft, maar betreft hem voortdurend in datgene wat hij ziet. Het lied staat in de ik-vorm en zo krijgt de lezer of zanger alle overwegingen in de mond gelegd, zo leert hij Christus' 'Leiden zu bedenken'. De gedachtegang die Gellert volgt is vertrouwd en verwijst o.a. naar Filippenzen 2:8 (strofe 2) en 1 Kor. 1:23-25 (strofe 7).

Vertaling

In Nederland was Christian Fürchtegott Gellert bekend bij dichters als Hieronymus van Alphen, Ahasveros van den Berg en Pieter Leonard van den Kastele. Toen in 1806 de bundel *Evangelische Gezangen* verscheen, stonden daar verschillende Gellert-liederen in. 'Herr, stärke mich, dein Leiden zu bedenken' was daar een van, in een vertaling van Pieter Leonard van den Kastele (1748-1810). Van den Kastele ging in bepaalde opzichten tamelijk vrij met zijn bron om - zijn vertaling telde maar liefst

22 strofen (tegen 10 bij Gellert). In de *Herformde Bundel* uit 1938 was het lied eveneens te vinden, ingekort tot 9 strofen, die het lied weer terug brachten tot Gellerts proporties.

Met oog op het *Liedboek* maakt Jan Wit een nieuwe vertaling², gebruikmakend van de tekst van Van den Kastele. Wits berijming kwam niet helemaal ongeschonden in het *Liedboek* terecht. In het *Compendium* vertelt Wit dat de synode het nodig vond zijn vertaling van de eerste twee regels ('*Leer mij, o Heer, uw lijden overdenken, / in deze zee mijn wijsheid te verdringen*') toch weer te vervangen voor de tekst van Van den Kastele ('*Leer mij, o Heer, uw lijden recht betrachten, / in deze zee verzinken mijn gedachten*'), ook al gaf Wit aan dat het woord 'betrachten' in de zin van overdenken niet meer bruikbaar is. Verder sneuvelde een van de 8 coupletten van Wits berijming, een vertaling van Gellerts laatste strofe: '*Als eindelijk, Heer, de volle prijs der zonde/betaald moet worden in mijn stervensstonde, / laat dan uw kruis mij vreugde en vrede geven / en eeuwig leven*'. Duitse passieliederen uit die tijd werden vaker met een dergelijke strofe besloten. Wit in het *Compendium*: '*...de kerkelijke keurmeesters vonden dit echter een herhaling van notities die al in andere lijdensliederen voorkomen.*'

Melodie

De melodie van lied 177 is die van een ander Duits lied rond het lijden van Jezus, 'Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen'. De melodie werd gemaakt door Johann Crüger (1640) naar een ouder voorbeeld, en is zeer bekend, o.a. omdat ze voorkomt in Bachs Matthäus-Passion. Nazingen van Bach lukt overigens niet, want in het *Liedboek* is het oorspronkelijke ritme te vinden dat bij Bach inmiddels verdwenen was. De slag van het lied gaat uit van de halve noot. Let er op dat er bij de overgangen van de regels géén rusten zijn. De melodie staat in g-dorisch, waarbij de e verlaagd is tot es (voor insiders: de melodie gebruikt het *hexachordum naturale* gecombineerd met het hoge én lage *hexachordum molle*).

Anje de Heer is musicus en publicist liturgie en kerkmuziek. Zij verzorgt voor de deputaatschappen Eredienst en Kerkmuziek het Steunpunt Liturgie.

Noten

1. Ook 'Dit is de dag die God ons schenkt' (zie Geref. Kerkboek 81; oud: 12) was in de *Evangelische Gezangen* te vinden.
2. Eerder gepubliceerd in Wits bundel *Ministeriale* (Haarlem 1966, p. 65).

PERSBERICHT

Spreekavonden in Emmeloord: Voluit Gereformeerd zijn in deze tijd!

Binnen onze Gereformeerde Kerken vrijgemaakt in Nederland spelen op dit moment vele ontwikkelingen. Daar kun je verschillend over denken. Om op een evenwichtige manier hierover te kunnen oordelen, hebben we wel de juiste informatie nodig. Anders ontstaat gemakkelijk een onplezierig gevoel: onzekerheid over alles wat op u afkomt, waardoor we in verwarring kunnen raken ten aanzien van de koers van de kerk.

Het is daarom goed om ons samen te bezinnen op het eigene van onze Gereformeerde overtuiging. Samen biddend en met elkaar sprekend. Een stimulans om in deze tijd kerk van Christus te zijn en te laten zien hoe wij luisterend naar het Woord verder mogen gaan. In navolging van anderen organiseren we daarom (na overleg met de kerkenraad van Emmeloord) een tweetal spreekavonden:

28 maart 2007: Prof. dr. B. Kamphuis 'Vandaag trouw aan Schrift en belijdenis'
25 april 2007: Prof. dr. M. te Velde 'Met overtuiging Gereformeerd voorwaarts'

U bent van harte welkom in kerkgebouw 'Pro Rege', Revelsant 86 te Emmeloord.

De koffie staat klaar vanaf 19.30 uur. De avond begint om 20.00 uur.

Er zal een collecte worden gehouden ter bestrijding van de onkosten.

N.B. Mogelijk valt deze avond op de avond van uw 'gewone' bijbelstudievereniging. Overleg dan met elkaar om samen deze boeiende avonden te bezoeken. Ook voor verenigingen die anders op een andere avond vergaderen geldt deze oproep: neem elkaar mee naar deze informatieve avonden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Alle Smith, tel. 0527-698549 of mail A.Smith72@orange.nl

MV 'Onderzoekt de Schriften'

Kringvergadering

De voorjaarsvergadering van de kring wordt gecombineerd met de spreekavond op 28 maart 2007 in kerkgebouw Pro Rege te Emmeloord. Voor meer informatie: zie boven.

Het kringbestuur

Verantwoordelijkheid

In het nieuwe blad 'Leadership, Vakblad voor christelijke leiders' schrijft de psychologe Ineke van Dok-Mak dat veel volwassenen net als kinderen reageren als er iets fout gaat: het ligt aan een ander, of aan de omstandigheden, maar niet aan mij.

T. Groenveld ■

'Maar God laat Zich niet misleiden.

Hij stelt een ieder persoonlijk verantwoordelijk voor alles wat we denken, zeggen en doen. We kunnen ons niet ontdoen van onze persoonlijke verantwoordelijkheid. De ander mag dan in onze ogen de rechtvaardiging voor ons handelen zijn, in wezen kan en mag dat nooit zo zijn en wordt dat door God ook niet geaccepteerd.

Wij zijn allen zelfstandige individuen, die moeten inzien dat wij voor alle stappen die wij in het leven zetten en voor alle keuzes die wij maken, aansprakelijk zijn. En ook voor de gevolgen ervan. We moeten de consequenties van al onze beslissingen overzien. En wanneer zaken anders lopen dan verwacht, zullen we ze op een volwassen en rustige manier onder ogen moeten zien, en beseffen dat we persoonlijk aansprakelijk zijn.

We zijn dus geen slachtoffer, maar mogen deze dingen als een leerschool en uitdaging zien. Dan moeten we ervan leren en inzicht krijgen, hoe we de zaken een volgende keer voor moeten bereiden en concretiseren. Dus uithuilen en opnieuw beginnen en je niet verschuilen achter een ander of in de ontkenning of de slachtofferrol duiken.

We hebben de opdracht eerlijk in het leven te staan. Fouten te erkennen en vergeving te vragen voor alles wat is gebeurd en God niet welgevallig is. Pas dan komt er vrede in ons hart. Staan we open voor de ander, dan worden we gerijpte, volwassen mensen en ontstaan er leiders op wie gebouwd kan worden en die een voorbeeld zijn.'

Ds. Tonnis Groenveld is emerituspredikant van Uithuizen en woont te Roodeschool.

PERSBERICHT

Grote belangstelling voor studiedag 'Geloof en autisme'

Er is veel belangstelling voor de studiedag Geloof en autisme die vereniging dit Koningskind in samenwerking met Eleos en SGJ organiseert op **12 mei** a.s. In enkele weken tijd hebben zich enkele honderden deelnemers aangemeld. Vanwege de grote toeloop is besloten om het aantal workshops tijdens het middagprogramma uit te breiden. Er is ruimte voor maximaal 400 deelnemers. Naar verwachting zal de inschrijving binnen enkele weken sluiten.

Autisme is een onderwerp dat steeds meer in de belangstelling staat, ook in de kerken. De grote belangstelling voor de studiedag is daar een bevestiging van. Wat is autisme en wat betekent dat voor iemands geloof? Vragen mensen met autisme in de kerk een andere benadering?

Sprekers tijdens de studiedag Geloof en autisme zijn onder meer Colette de Bruin (schrijfster van het boek *Geef me de 5*), dr. P.W. van de Kamp, universitair docent aan de Theologische Universiteit in Kampen en ervaringsdeskundige Erwin Roos. Twee medewerkers van Eleos presenteren een onderzoek naar autisme en geloofsbeleving. EO-presentator Tijs van den Brink heeft zijn medewerking toegezegd als dagvoorzitter en leider van de forumdiscussie.

De studiedag is bedoeld voor predikanten, catecheten, jeugdleiders, godsdienstdocenten, (beroeps)opvoeders en andere belangstellenden. De studiedag wordt gehouden in het Van Lodensteincollege in **Amersfoort**. Het bijwonen van de studiedag kost € 25,-. Dit is inclusief lunch. Leden van vereniging dit Koningskind kunnen een korting krijgen van € 7,50. Voor meer informatie en opgave, kijk op www.ditkoningskind.nl, www.eleos.nl of www.sgj.nl of mail naar info@ditkoningskind.nl.

Geef deze kinderen een kans

Pooja - 11 jaar**Mutisya - 9 jaar**

SponsorKind

De ouders van Pooja en Mutisya zijn straatarm. Ze verdienen niet genoeg om voor hun gezin te kunnen zorgen. Met uw hulp kunnen wij hen een dagelijkse maaltijd geven en krijgen zij onderwijs. Samen met u geven we hen de kans op een goede toekomst. Pooja en Mutisya zijn geen uitzondering. Help ons helpen. Dat kan al voor € 22,50 per maand.

Voor meer informatie: www.redeenkind.nl

Tel. 038 - 460 46 48 • E-mail: info@redeekind.nl • Postbank 1599333 • Zwolle

eenzaam
niet meer wat het was
afstandelijk veranderd
zo weinig thuis
buitengesloten

Is ons HUWELIJK NOG TE REDDEN?

Worstelt u met ernstige huwelijksproblemen en wilt u zich actief inzetten om uw huwelijk te redden? Dan biedt Eleos een intensieve dagklinische groepstherapie.

Meer informatie vindt u op www.eleos.nl. U kunt ook bellen of mailen.

T (030) 244 60 89 (Artine Westerlaken of Ad Drewes)

De therapie is gericht op echtparen bij wie eerdere hulpverlening niet heeft geleid tot voldoende verbetering van de relatie.

E artine.westerlaken@eleos.nl of ad.drewes@eleos.nl

Wilt u na alle inzet die er al was toch nog een poging wagen? Een enthousiast team zoekt met u naar een nieuw perspectief voor u en uw echtgeno(o)t(e).

www.eleos.nl

Verschenen

Het Handboek van de Gereformeerde Kerken in Nederland, editie 2007

Onlangs is de nieuwste uitgave van het Handboek van de Gereformeerde Kerken (v) in Nederland, editie 2007 verschenen. Het boek is - als altijd - een nuttig en uitgebreid naslagwerk, een bron van informatie over en voor het kerkelijk leven.

Het statistische overzicht is bijgewerkt tot 1 oktober 2006.

Jaaroverzicht en enquête onder de kerken

Het actuele en overzichtelijke jaaroverzicht is verzorgd door eindredacteur ds. J.H. Kuiper te Assen. Op het initiatief van het Handboek om te komen tot afstemming van onder de kerken gehouden of nog te houden onderzoeken, wordt positief gereageerd. Het Handboek stelde ook in 2006 aan de plaatselijke kerken een aantal vragen over diverse ontwikkelingen. Een overzicht van de ontwikkelingen treft u aan in het jaaroverzicht.

Kerkenraden en gemeenteleden kunnen met de uitkomsten hun winst

doen.

Voor meer informatie, zie ook www.gkvhandboek.nl, waar binnenkort de resultaten van de enquête worden uitgewerkt.

Een adres voor mutaties

Het Deputaatschap Generaal-Synodale Publicaties van de Gereformeerde Kerken en de uitgever van het Handboek, Scholma te Bedum, hebben overeenstemming bereikt over het gezamenlijk beheren van de data-gegevens van de kerken, zoals vermeld in het Handboek. Het belangrijkste doel hierbij is dat alle data-gegevens vanuit één database worden beheerd en dat mutaties op één adres zullen worden verwerkt. De uitwerking van de plannen vindt in de loop van 2007 plaats.

Voor dit moment is belangrijk te weten dat vanaf heden mutaties maar één keer doorgegeven behoeven te worden. Daarmee wijzigen straks de gegevens zowel in dit Handboek als op de sites www.handboekgkv.nl en

www.gkv.nl. Wijzigingen kunt u doorgeven via de wijzigingsformulieren op genoemde sites. Per post kan het via het adres van de uitgever of via het centrale postadres van de kerken.

De foto op de voorkant is een prachtige detailopname van het glas-inloodraam van de Noorderkerk te Groningen, een kerkgebouw dat binnenkort een andere bestemming zal krijgen. De foto is gemaakt door fotograaf Henk Kooistra te Assen.

Het Handboek in boekvorm blijft een handzaam naslagwerk om steeds bij de hand te hebben, klein, compact en volledig.

Het Handboek is een uitgave van Scholma Grafimediagroep te Bedum en verkrijgbaar bij de boekhandel of via internet: www.gkv-handboek.nl.

Prijs: € 11,50